

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 12.

LA CATALUNYA QUE VOLÉM. — «Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas. Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa... — Acullit com a propi al foraster que a trevallar hi vinga. Y a manar y a cobrar, fer lleys y judicar, cada hui a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdeshi. Els empleats de la terra y pochs, actius y inteligents. — Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escoles tornadas a son esser: obradors d'avensos de la ciencia y planter de filòsophs y juristas. A fora la ensopida rutina. — Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa història y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya noya, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. — Repoblades las montanyas per grans boscos, trencant pels singles reliquias els monuments arunats o antichs y asirarne d'un art fill llegítim del antich criat en els avensos actuals. Voltar les vellas poblacions històriques de populosas y amplias ciutats modernes. — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tristes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en el tenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligença. Reprimim el vici del egoisme y exaltém la virtud que a cap ens manca: L'amor a la Patria.» — LLUÍS DOMÈNECH Y MUNTÀNER.

(1) PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Tortosa al mes.
Fora semestre.
TERRI CAPANYESDIRECCIO Y REDACCIO
Carrer del Parc, N.º 8.
Tortosa 29 Mars de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenuts dels articles firmats o copiats.

SANITORIAL

Diumenge 29 de Passid, S. Eustasi ab. y s. Bertrando cfs. Dilluns 30, S. Joan Climach ab. — Dimarts 31, Sta. Balbina yg. y mr. — Dimecres 1 de Abril, Sta. Teodora mr. y s. Venanci bisbe mr. — Dijous 2, S. Francis de Paula fdr. — Divendres 3, Los Dolors de Ntra. Sra. S. Benet de Palermo cf. — Abstinençia de carn. — Anima. — Dissabte 4, S. Isidoro arq. de Sevilla. — Anima. —

Al Dia

Ha vingut la crisi, parcial en apariència, donchs sols ha dimitit en Villaverde, defensor

de la nivellació tal com la entenen els neuls que cuidan els interessos de tots. Però en el fons, la crisi és total: el Govern den Silvela no representa res, ni va en lloc. Ha fracassat completament y no cau perque no hi hia qui'l substitueixi, si no es la coalició o fusió republicana que s'acaba de formar ab el mal acert, pels republicans de posarhi en Salmerón com a quefe. En Salmerón, que és un talent, un gran filòsoph, però un polítich tant inútil com en Silvela o més.

Lo existents en vár, còrcat per tot arreu, desfet, anemich, tuberculos y tot, niciois y egoista, no pot resistir-se a si mateix.

Y que vé?

Vostés dirán: «Pot venir en Montero Ríos? — Pot venir en Cañalejas? — Tampoch? — Pot venir el moro mussa? — Qui sab!»

La desfeta és paipable y els republicans que la venen se'n aprofitan. Però aixis y tot no tindran lo que necessitan pera guanyar, encara que aconteixements naturals els hi portin el pà a las mans.

Fan esforços pera aparéixer com gent d'ordre, però es inútil, no enganyan a ningú. Al costat den Salmerón hi anava en Lerroux, que ha dit que la propietat es un robo y que l'anarquia es la pau; hi anava en Morayta, que representa la masoneria y la revolució de Filipines, ab totes las seves conseqüencies. Y a la Assemblea republicana no hi havia ls federalists, més republicans remats que aquells.

representa en Sol y Ortega. — «Qué ve, donchs? Chilós!» De moment, pera substituir aixen en Villaverde, hi han posat al neula més grós de la política, aixen en Rodríguez Sampedro, que aspira a conqueristar els mercats americans ab discursos.

En Rodríguez Sampedro no té més que un fet a la seva història. Per ell vingueren las guerras colonials y totas sas conseqüencias.

No hi há qui dulti que ls factors principals de la revolució cubana, foren dos: la opressió centralista de la metrópoli traduïda ab empleats explotadors, absoluts y dominants, y la persistència de tancar la Península als productes cubans.

Pera evitar el disgust d'això darrer, se proposà la Lley de relacions comercials que venen a establir el cabotatge entre Cuba, Puerto y la Península: els diputats cubans y els catalans, ei defensa van la Lley va anar a la Camisió d'Arançels y allí hauria triomfat. Pero en Romero Robledo, tement per sas fàbricas de sucre d'Andalusia, s'hi va oposar, y ab promeses de tota mena, feu que en Rodríguez Sampedro votés en contra: la lley fou rebutjada per un vot y la revolució cubana fou un fet.

Lo existents en vár, còrcat

per tot arreu, desfet, anemich, tuberculos y tot, niciois y egoista, no pot resistir-se a si mateix.

Y que vé?

Vostés dirán: «Pot venir en Montero Ríos? — Pot venir en Cañalejas? — Tampoch? — Pot venir el moro mussa? — Qui sab!»

La situació se sembla molt a la de principis de sigele XIX. Temim Reys y ministres que passam per tot, gent que primer miran els seus interessos que ls generals; temim la riuina a sobre y l'enemich a dintre y tenim la revolució social que amenassa ab sos horrors suicidas.

Com allavoras, no queda més que una forsa: la de las regions.

Si no guanya aquesta y com allavoras no s'fan prodigs, Espanya està perduda.

ficacions de cap mena, defensa l'anarquia, el caos, la guerra civil, y per fi, la intervenció estrangera.

L'autonomisme ho representa tot, representa el pà del pobre y els capdals del rich; el treball y la protecció; la llibertat y l'ordre, la tolerància y el dret és el montlló d'ahont pot eixir la verdadera aspiració de la majoria dels espanyols.

Que hi pensi tothom y obri en conseqüència.

POL.

De la Veu de Catalunya.

L'ORGUE de la Seu de Tortosa

de Tortosa

signi sup bibiv id ut i...
s editio i... estiupract eti...
Ha quedat completament res-

taurat l'orgue de nostra Seu, treball que no ha dat ocasió, portats per las nostres aficions, de poder recullir alguns recorts referents à la historia del orgue, de las diferents reparacions que ha suert y época en que tingueren lloc. Alguns ja constan en l'arxiu de la Catedral, donats a illum per lo sabi y actiu Canonige Doctoral y actual Arxiver R. Dr. Ramon O'Callaghan, en l'opusculo titulat Una visita a la Catedral de Tortosa, del qual no copiem una nota, que ell reproduceix, existent en dit arxiu, y per la que se ye en co-

neixement de que hi hagut dos orgues en la Catedral, essent l'últim l'actual, costejat per lo senyor bisbe Fray Sever Tomás Anter, durant son bisbat, que fou desde 1685 al 1699. Diu axis la nota del arxiu:

«Lo orgue estava ans en la capella de San Miquel, y de allí lo mudaren sobre lo cor, á la testera, y se feu á 11 de agost de 1576, y ans, á 29 de Janer de 1586 hi feren la teulada que es

tava sobre ell. Y después lo senyor Bisbe Anter, de bona memòria, feu lo que avuy está, pagant lo maderatje y orgue. Lo feu un Mestre de nació Flamenc, que tenia singular habilitat, sens igual en tota la corona de Aragó.»

Com la reparació portada ara a cap ha sigut casi la reconstrucció del orgue, per lo que fa referencia a sos flautats, registres, manxes secrets y demés accessoris; s'ha tingut de desmortar tot lo que desd' anys estava colocat,

y com se vulga que las personas encarregadas de fer las primeras reparacions, deixaren sos noms escrits, ab la feta corresponent, n'habem pogut recullir alguns que habem depositat en lo Museo de Tortosa, y son los següents:

Lo primer nom iestaba pegat sobre una de las manxes més velles y deya Josephus Paradis faciebat anno 1616, y un altre, en pergami deya Vicent Paradis me remendo anno 1725; y segons opinió del treballador que la desmontava, nom de edad y experiença, la manxa era feta del sigele XV al menos, y se fundava en que en las reparaciones dels ànguls de la manxa hi habian fets a deu pells sobreposadas y totas desgastadas per l'us; per la forma y dispositió dels recuirs, y en tots els trams sigueu certa la seva opinió si's té en compte de que a Espanya l'any 1223 ja hi havia un organo en la Catedral de Burgos; y a més per les tauies de fusta que eran molt groixudes y de melis, tenint apegat fulls de pergami manuscrits ab caracters del sigele XV.

Ascoltem un poch y ja més en parlara. Vosté s'pensa que el castellà es la llengua de Espanya, no es veritat? ó, lo que es lo mateix, la llengua dels espanyols?

—Prou!

—Dons jo li dich que no es la llengua dels espanyols; y no m'fassa esgarri, que li hu probare.

Diguem: el castellà tal com vostè lo llig en els llibres y periódichs, es lo que parlen els andalusos?

—Home... lo mateix, no.

—Dons no es la mateixa llengua dels espanyols andalusos. ¿Y es lo que parlen els aragonesos?

—A dir veritat, tampoch: los aragonesos tenen uns arres vocables y li donen un atra caiguda.

—Dons el castellà no es la mateixa llengua dels espanyols aragonesos.

—Home, tant com això...

—No se'n torne arré: paraula es paraula.

—Y el llenguage dels gallegos, dels biscaïns, de nosaltres els catalans, y altres d'Espanya, es casteilla?

—Sinyo Jironi, vosté s'vol rifa de mi? ¿Qui no sab que tots eixos parlen dialectes ó llengües diferents de la castellana?

—Dons el castellà no es la mateixa llengua dels espanyols gallegos, bisceins, catalans y altres.

Més encara: la parla dels de les Castelles, vella y nova, es el castellà?

—Vaiga!, quan jo dich que vos

te s'fume...!

Vergue qui parlará el castellà si 'ls de Castella no 'l

parlen!

—Dons jo li dich de formalitat

entusiasm per l'Art y per l'esplendor del culto catòlic.

Conversa

—Vaiga, sinyo Jironi, d'axí del català no'n traurem tresllat.

—Per què, senyor Bonifaci?

—Perque eixe català dels periódichs no'l entén ningú; los periódichs castellans tothom los entén.

—Just: tothom que ha anat a estudi y ha deprès el castellà.

—Es que el castellà es més facil y també més bonich.

—Això dixem-ho ara á un costat, senyor Bonifaci, y convingàmen que si el català (la nostra llengua, vaja) li haguessem estudiat com el castellà, com a regla, no correguda y entendrim llevárs los periódichs.

—Y vol dir, sinyo Jironi, que el català es la nostra llengua? Serà la dels barcelonins y demés gent de per allà; pero la nostra? no hu crech. Si no's entenen la mitat de les paraules!...

—Ascoltem un poch y ja més en parlara. Vosté s'pensa que el castellà es la llengua de Espanya, no es veritat? ó, lo que es lo mateix, la llengua dels espanyols?

—Prou!

—Dons jo li dich que no es la llengua dels espanyols; y no m'fassa esgarri, que li hu probare.

Diguem: el castellà tal com vostè lo llig en els llibres y periódichs, es lo que parlen els andalusos?

—Home... lo mateix, no.

—Dons no es la mateixa llengua dels espanyols andalusos. ¿Y es lo que parlen els aragonesos?

—A dir veritat, tampoch: los aragonesos tenen uns arres vocables y li donen un atra caiguda.

—Dons el castellà no es la mateixa llengua dels espanyols aragonesos.

—Home, tant com això...

—No se'n torne arré: paraula es paraula.

—Y el llenguage dels gallegos, dels biscaïns, de nosaltres els catalans, y altres d'Espanya, es casteilla?

—Sinyo Jironi, vosté s'vol rifa de mi? ¿Qui no sab que tots eixos parlen dialectes ó llengües diferentes de la castellana?

—Dons el castellà no es la mateixa llengua dels espanyols gallegos, bisceins, catalans y altres.

Més encara: la parla dels de les Castelles, vella y nova, es el castellà?

—Vaiga!, quan jo dich que vos

te s'fume...!

Vergue qui parlará el castellà si 'ls de Castella no 'l

parlen!

—Dons jo li dich de formalitat

que s' parla en Castella molt de castellà que no li sembla gayre al que vosté coneix. Lliga les obres de Pereda y d' altres autors y 'n veurà mòstra. Lo cual vol dir que 'l castellà no es la mateixa llengua dels castellans...»

—Sinyó Jironi, vosté 'm cap-tomba; vostès los lletrats son capas-sos de fe veure lo blanch negre y lo blau roig.

—Res d' això, senyor Bonifaci: si es més clar qu' un got d' algua de la font del Toscal... Si tinc por que vinga Pero Grullo y 'm demane davant del juge per pén-drell l' oficial, acte abulant al... Lo que hi ha es que, en esta qüestió tan senzilla molts no hi veuen clar per falta d' una mica de reflexió, y capdelen y emboliquen les idées. Una cosa es una llengua (posém la castellana) al natural, nadiva, tal com la parla el poble ab totes ses varietats, y altra cosa molt diferent lo castellà conreuat, el oficial, el del Diccionari de la Academia, el castellà nodrit pels bons escriptors de tots temps ab vocables amprats a les llengues sabies y ab formes noves aprobades per la filologia.

Doncs bé; això que passa en la llengua castellana apliquehu, senyor Bonifaci, a la catalana, y trobarà la clau del misteri. El català, com el castellà, té les seues varietats populars, y d'amunt d' aquelles sura lo català conreuat y lliterari, que no es més que un en el fons y comú a totes, es varietats y s' ha nodrit també ab vocables trets de sa llengua mare, la llatina, y s' ha conservat en los monumets escrits de la època classica, enriquintse ademés ab aquelles formes noves que la llengua ha preses per natural evolució. Y este català no ha sigut ni deu ser privilegi d' una comarca, sinò patrimoni de totes les d' origine català. Y així no es tortos ni de Barcelona, ni valència ni rosellones ni mallor, le qui, sino que participa de tots ells, somanó.

Ara, aplicant elses idees al nostre cas, diguem; que així com per dependre el castellà cult, cal estudiarlo en los bons escriptors i y vocabularis y saberne la gramàtica; així també per dependre el català cult y lliterari, cal estudiar los seus bons escriptors, y 'l seu vocabulari y gramàtica; no sent prou saber una altra de les formes populars, que varien tant com les comarques ahont se parla la nostra llengua.

Per això (qué té d' extrany, que sent poch menys que nul entre nosaltres) l' estudi de la nostra llengua, en prou pena la entengàm al vèurela escrita! Comensem molts per desconeixer el valor que tenen les lletres en català, pensant que les lletres tenen un valor absolut, y que esté es el que tenen en castellà, únic que conciesen. Altres, que s' fan grossos de mestigar malament lo francés y de saber ne la pronunciació, ne fan acco de la llengua que han mama, y afec-ten ab petulancia desconeixer sa escriptura, que tanta semblanza té ab la de la llengua francesa.

—Té molta rahó, sinyó Jironi; ara ja hi veig clar: lo mal no està en la llengua catalana, sino en nosaltres, que no la estudiem; en nosaltres que, tocats del defecte general dels espanyols, apreciem sempre lo de fora de casa més que lo de casa. Lo que no veig tan clar es això de què tenim un català classich y lliterari com el castella.

—Eixe punt, si li plau, senyor Bonifaci, lo tocarém un altre dia.

Moncatal.

Ensenyances de l' història

VII.

Lo que no hauria consentit catalunya.

Com podrà extranyar ningú, ab motiu legítim, de que les regions

de la península que gosaven d' un régime polítich propi, abans de refondres totes en l' Estat espanyol, donant una mirada retrospectiva y veient que la fusió «hi ha portat molt més mal que bé, suspiren, no per tornar a' aquella situació d' absoluta independència, per que això significaria atentar contra l' unitat de la patria, y la mateixa topografia senyala a Espanya fronteres naturals y aconsella que dins d' elles no hi hagi sinò un sol estat, més que més estan ja constituit y haventse establert vincles de germans entre 'ls diferents pobles que l' integran, que no podrian dissoldres sense gravissims trastorns, pero si pera disfrutar del grau més ample d' autonomia dins de l' unitat de la patria, ja que res han guanyat per cap istil ab lo régime uniformitat, y en cambi han perdut sa personalitat propia y la facultat de regirse per si mateixes en

molts punts de quin coneixement may estarán los estranys al nivell dels naturals de la regió?

—Qué mes natural que Catalunya, que formava 'l nucleu més important y era com l' ànima d' un dels estats més poderosos y floreixents de l' edat mitjana, que ab una abnegació de que no hi ha exemple va preparar l' unió de les dòs corones de Aragó y Castella, fent en lo Parlament de Casp preterició dels drets del Compte d' Urgell, candidat a la Corona d' Aragó, apesar de ser català y de familia reyal, y que més ayant, al ferse l' unió, y no obstant de veure que s' concedia primacia a Castella, va sufrir ab silenci son postergament; que veient que d' estar de primer orde, com era avans de l' unió, ha passat a ser escuarterada en províncies com les autres d' una nació endarrerida, pobra, humiliada y abatuda, sense haver intervingut pera res en la direcció dels negocis públichs; que més natural, repetixo, que aspire a que 'l poder central li retorne aquelles facultats més indispensables per atendre al desenrotollo de sa cultura, de son benestar y de sa prosperitat, que ell no li pot donar directament per manifesta impotència?

Si abans de l' unió se li hagués dit a Catalunya: aixís com ara ta legislació sobre navegació y comers estan al cap de les demés legislacions de tot lo mon, havente fet gracies a 'n ella ama del Mediterrà, militar y mercantilment, vindrà dia que les lleys sobre tals matgeries telles enviarán d' un poble que es lo més apartat del mar que hi ha a Espanya y que no tindrà més comers que 'l necessari pera son consum interior; les relacions mercantils que tens ab tota la costa del Mediterrà les perdrás casi del tot, y aduch los pobles de fora d' Espanya molt més extensos que tu, pero que tu has conquistat y 'ls has fet germans teus ab ta sòbia política, vindrà dia que formaran part d' una nació més poderosa que la à que tu perteneixerás y apenes tindràs ab tu relacions de cap mena; la nació à que t' agregarás descubrirà un mon nou, molt més gran que tota la terra que ara 's coneix, pero se 't prohibirà que comercies ab aquell mon; lo territori que ara també es

compondrà que 't desvirtuat; quan vullgues realisar un projecte pera augmentar ta riquesa en benefici al mateix temps del Estat, que

Pirineu, se separarà de tu, y no se rà ni Catalunya ni Espanya; te llengua, que ara es la oficial del Estat que tu informes ab ta vida, ab la que los homes de ciencia han escritas lucubracions, los trovadors sos cants Poètichs, los historiadors sos cròniques, los legisladores sos còdichs, serà eliminada dels tribunals, dels Acadèmics, de les oficines públiques y de tot document de caràcter oficial ó semi-oficial, y fins a les escoles de noys no s' hi podrà ensenyar en ella la doctrina cristiana; ton còdich civil, model dels de son temps, se procurará borrarlo dels drets positius, promulgant lleys que primeirament dificulten sa aplicació y després arriben a extinguirlo, tu no tindrás veu ni vot en los concells de la direcció del Estat, ni pera les relacions internacionals, ni pera la confecció de lleys, siguén del caràcter que vulguen, te dirán: paga tant pera 'l Estat, pero al mateix temps te donarán reglaments pera fer efectiu lo pago, minuciosos, vexatoris moltes vegades, y encara que tu vulguesses valdre de medis més humans pera recaudar la cantitat que 't demanén, no 't serà permès exifit una línia de les prescripcions que 't imponen; quan voldràs construir un edifici públich, una carretera, un canal, un port, rectificar l' aliniació d' un carrer ó impeditarlo, dotar a una de tas ciutat ó viles d' iluminació pública, d' aigues ó de clavegueres pera sanejarla, no podrás ferho si abans no tens lo permis de gent de fora de ton terrer, sempre més inclinats a posar-se entrebancs a tot lo que 't convinja, que no interessa en ta prosperitat, y no hi valdrà que tingues ingeniers y arquitectes y tècnichs en tots los rams tan sabis ó més que 'ls d' allí abont te concediran ó negaran lo permis pera fer lo que solicites; los magistrats que administraran justicia, los soldats que guarniràn tas fortificacions, los funcionaris més importants que cuidaran de la cosa pública, los únichs que tindrán veritable autoritat dins de ton territori, en sa immensa majoria serán forasters; aquells de tots fills que vullguen exercir la medicina, lo foro, lo professorat y quansevol facultat ó carrera, per més suficients que si-guen, no podrás ferho sense la credencial que se 'ls hi enviarà de fora, medianat un prem que se 'ls hi senyalara sense consideració a son estat de fortuna, y quines cantitats, així com les que s' recauden per matrícules d' ensenyansa, no les podrás fer servir pera millorar aquesta institució eminentment civilisadora, haventé de subjectar en ella als reglaments caprichosos de ministres ignorant, posseits d' un espírit de vanitatis insopportable; quan voldràs crear una institució a tas expenses pera millorar ton estat de cultura, pera fomentar ta riquesa, pera perfeccionar ton estat moral, pera remediar les necessitats y miseria de los habitants, no podrás ferho sense 'l permis de fora, que casi mai te 'l donaran sinó es de manera que 'l objecte que 't proposas quede anulat ó desvirtuat;

sostindrás, eixe Estat te ho impedira ab pretextes los més irritants, y, per si, si en nom de la antiga personalitat, demanesses institucions polítiques y administratives que responden a ton especial modo de ser, a las peculiares necessitats y a la historia millor que les que 't regeixen, imposades contra ta voluntat, te dirán ab escarni que les regions s' han acabat a Espanya, que es com si 't diguessen: no us en recordesseu ja que sou catalans, puig que Catalunya ja no existeix. Y a 'n això tirarà la política, centralista que dominara a Espanya un segle y un altre, un altre; després de palmetre 'l patriomoni aportat per l' uniò y aumentat a rall d' ella, procurará extingir tota esperança de regeneració pera 'l Espanya que aquella política haurà perdut, matant lo sentiment regional que serà 'l únic que quedará d' aquell grandios pa-trimoni.

Si tot això se li hagués dit a son temps a Catalunya; si abans d' unir-se a Castella hagués a sospitat com havia de ser tractada per sa nova germana, ni Ferran d' Antequera hauria sigut rey d' Aragó, lo que va ser lo primer pas d' aproximaçió entre les dos nacions, ni ho hauria sigut tampoch Ferran lo Catòlic, descendent d' aquell, ni, per tant, se hauria fet l' uniò d' Aragó y Castella, á no ser que en altre temps y en altra forma, conquerint probablement Aragó a Castella ó tal vegada Castella a Aragó, en quin cas les queixes que formula Catalunya no tindrian tanta forsa de raó com ara tenen.

(Segura).

Es menester que s' arregli d' un cop y per sempre la qüestió social, agitada per més de les vegades. La necessitat urgeix per tots; per amos y traballadors, per lo tant, essent Catalunya un país essencialment industrial y comercial, aquest problema deuria ser un dels que actualment deuria preocuparnos més.

El Diluvio del 15 de l' actual, publica un article capsat ab los mots «Toque de atencions», en quin, després de fer diferents observacions respecte a la darrera vaga dels metalúrgichs, fa notar que desde aquella fecha son a centenars los obrers d' aquesta industria que avuy se troben sens treball, a causa de que importantsíssimas cases extrangeras han représ el comers de importació a Espanya de molt ramis que avans eran nacionals, Aixís mateix fa notar en dit article

El Diluvio, que en resultat de l' actual vaga de fusters, algunes cases alemanyes han enviat preus de soc materials a importants empresaris de construccions de Barcelona.

Verdaderament, la notícia donada pera *El Diluvio*, no pot ésser més d' espany, y nosaltres tenim de confirmarla com a certa; donchs l' importantissima casa Glousser-chsand C. Lted. d' Alemany, ha proposat instalar una oficina a Barcelona, en quina los constructors d' obras hi depositarian sos pedidos detallats, obligantse la casa, de cumplirlos als deu dies de confirmada la nota. En quant als preus segons havém sentit a dir, venen a resultar, possats aquí, a un 5 ó 7 per cent més baratos.

L' invasió extranjera ja ens truca a la porta, donchs en cas que s' apropi el dia que sia un fet, allavors si que Catalunya plorarà la miseria deuria ésser espanyola; desenganyemnos, ni han molts milers d' homes eneynats a la industria, perque tots se poguessin guanyar la vida dedicantse a l' agricultura, y per lo que pertoca als amos, no serà menys terrible per ells l' invasió extranjera, moltas serán las cases que s' arruinaran.

L' hora s' acosta; si tots plegets no hi fem los possibles, a tots ens costarà car. Desfiar-se d' homes politichs que pretenguin arreglande qüestió social, donchs en lo cas, que es molt dir, que ja en de bon a fe, resulta que sempre ignoraran los defectes y les causes de l' industria; per lo tant, no coneixen, la lluita industrial, no podrán mai donar cap resolució práctica per tan delicat problema.

Serà necessari, que com més

per lo descrit pel rey En Jaume I en sa crònica y ayuy ha quedat relegada a un lloc inferior al de Castelló, degut a la importància que aquesta població ha anat adquirint sobre aquella y també altra població actualment ben modesta anomenada Borriol, n' ha surtit d' aquest fet un proverbio ab lo que 'l poble nos pinta gràficament l' història de lo succehit.

Burriana y Borriol seren un fi.

Asíxis nos ho diu lo sabi escriptor valencià en Teodor Llorente, pero nosaltres ab tot lo respecte quer'ns mereix tan erudit senyor, creymés més de lley acceptarlo tal com l' hem sentit a dir per personas fillas d' aquella comarca, y alxi ab ellas dihem: minor ordinat.

Entre-Burriana y Borriol ha deixit un refilol (1)

que s' apoderarà de Burriana y Borriol.

AURELI CAMPANY.

LA PERILL

Es menester que s' arregli d' un cop y per sempre la qüestió social, agitada per més de les vegades. La necessitat urgeix per tots; per amos y traballadors, per lo tant, essent Catalunya un país essencialment industrial y comercial, aquest problema deuria ser un dels que actualment deuria preocuparnos més.

El Diluvio del 15 de l' actual, publica un article capsat ab los mots «Toque de atencions», en quin, després de fer diferents observacions respecte a la darrera vaga dels metalúrgichs, fa notar que desde aquella fecha son a centenars los obrers d' aquesta industria que avuy se troben sens treball, a causa de que importantsíssimas cases extrangeras han représ el comers de importació a Espanya de molt ramis que avans eran nacionals, Aixís mateix fa notar en dit article

El Diluvio, que en resultat de l' actual vaga de fusters, algunes cases alemanyes han enviat preus de soc materials a importants empresaris de construccions de Barcelona.

Verdaderament, la notícia donada pera *El Diluvio*, no pot ésser més d' espany, y nosaltres tenim de confirmarla com a certa; donchs l' importantissima casa Glousser-chsand C. Lted. d' Alemany, ha proposat instalar una oficina a Barcelona, en quina los constructors d' obras hi depositarian sos pedidos detallats, obligantse la casa, de cumplirlos als deu dies de confirmada la nota. En quant als preus segons havém sentit a dir, venen a resultar, possats aquí, a un 5 ó 7 per cent més baratos.

L' hora s' acosta; si tots plegets no hi fem los possibles, a tots ens costarà car. Desfiar-se d' homes politichs que pretenguin arreglande qüestió social, donchs en lo cas, que es molt dir, que ja en de bon a fe, resulta que sempre ignoraran los defectes y les causes de l' industria; per lo tant, no coneixen, la lluita industrial, no podrán mai donar cap resolució práctica per tan delicat problema.

Serà necessari, que com més

de las societats industrials y treballadores de Catalunya, que estudien despassionadament el problema del treball, perquè implantessin una regla de pau y armonia pera abdós interessos.

La nostra programa es, a nostra entitat, propa pera tornar la pau a Catalunya, però sobre tot entre els catalans. Avui per demà que es portés a cap dita assamblea, que si tinguin en compte, que l' detallin y's convensaran que d' aquest programa depent, en part, la tranquilitat de Catalunya, poguen així evitar la prop-vinença desfeta de Catalunya, que si no s' mira de combatrela, es evidentment inavitable, y en tal cas fora molt difícil, que Catalunya es redresses.

Avant donchs, fills del treball; avant danchs, industrials potents y etits comerciants. Unímos tots baix la bandera de fraternitat; siau generosos, que ho cobrarém de sobres. Avant, y la suspirada fraternitat catalana sera un fet. L' indu tria serà de les més foreixents del mon, y nostres lleys y pactes de treball serán admiradas y copiadas per les legislacions més modernas del mon civilisat. Fem nostre vía industrial y deixémnos de polítichs que res hi entenen y que sols buscan bescajarhi per figurar o pera viurer ab l' esquena dreta.

Catalans! l' hora del triomf de la fraternitat s' acosta; avant, y fo- ra qui estorbi nostre pas.

FRANCISCO DE P. MATAS RAMIS.

NOTICIES

Sembra que ja ha arribat el hora de poder asegurar un cambi radical en el modo de ser dels pobles enclavats en la ribera del Ebro desde Cherta al mar. Fuya un munt d' anys que ab fonda pena veyam com un riu d' or saltaba per la resclosa de Cherta, passava per devant de Tortosa y

en ningú se prenia la feyna de aprofitarsen més, com hem dit, ja ha sonat l' hora: una casa, ab molts capitals, ve a aprofitarlo, repartint sa forsa per la comarca, a la que donarà participació en lo negoci, si aquesta vol, y si no, sola portarà llum y forsa a preus tan baxos, que casi se pot asegurar que no se tindrà altre llum que la elèctrica (una llum de deu bujies, 1'5 pessetes al mes) ni se gastarà altre forsa que la de la corrent elèctrica (un cavall de forsa, posat a la noria ó moll d' oli, 2 pessetes al dia).

A més, sembla que tracta d'establir-se una important industria (y casi se pot asegurar que no serà una sola, si no varias) com també cap en lo possible veyessem convertida Tortosa poch menos que en port de mar, si un tramvia elèctrich la posés en comunicació ab San Carles de la Rápita comonsanthi Cherta y en palmant ab lo ferrocarril de Tarragona a Valencia.

Donem desde nostres columues la enhorabona al país, y a la empresa li oferim nostre humil gra'd arena.

Com... que al setmanari local *La Libertad* li sap mal, que haguem dit centraliste y caci-quiste, al diputat don Victor Olea, que ha de representar al partit carliste en la Diputació Provincial de Tarragona, porque diu que no hu es. Nos en alegrem, y desde avui en avant sabrem que habem de dirli es lo diputat regionalista per Tortosa, ó anti centralista ó anticaciquista. ¿No es així la representació que vol *La Libertad* que li donem? Si es així, repetim ens alegrem; y en quant al sainete, hi trobarem a faltar allò de «aqui dió fin el sain-

ete, perdonad sus muchas faltas que es com acaban tots los sainetes.»

Nostre respectable amic lo sabi Canonje de la Seu de Tortosa don Ramón O'Callaghan, ha presentat un notable estudi dels diferents textos de les Decretals y de una manera especial del celebre pleit sostingut entre el Monestir de Benifás y el de Poblet sentenciat per lo Papa Inocenci IV, a la Acadèmia de Jurisprudència y Legislació de Barcelona, de la qual n' es socio correspondiente.

Dit travall ha sigut llegit en la darrera sessió celebrada per dita Acadèmia, sen' molt aplaudit per los Academichs, donchs en ell demostra son autor grans coneixements y competència en matèries de dret canònic.

Rebi per tan distingits com merescuts aplausos la nostra més coral enhorabona.

Los días 24 d' Abril y 8 de Maig començaran exercicis espirituals pera señores capellans y el dia 4 d' Abril pera seglars, en la casa de S. Joseph de Roquetas, baix la direcció dels Rts. P.P. Jesuitas.

Habem merescut de nostre virtuós Prelat la atenció de enviarnos la *Carta Pastoral* que ha publicat, que com totes las seues esta-

plena de uncio evangèlica y d'excellent doctrina. La falta d'espatius priva de poderla publicar en las columnas de *LA VEU*, pero recomanem sa lectura als nostres llegidors, ja que en ella se rebat un error molt estès, com es distingir arbitrariament entre l' home públic y

home privat, suposant que en determinats cassos no resan per res ab ell las obligacions proprias a tot bon catòlic.

Hi ha molta catalans, que fan la guerra al catalanisme dient que los catalanistes no volem més que cambiar Madrid per Barcelona, argument que ja s' ha desmentit ab actes, com lo del Arquebisbat de Tarragona, y el que a continuació copiem, que es un acort pres per la Cambra de Comers de Barcelona, que diu:

En vista de dues comunicacions, una del ministeri de la Governació en la que s' diu que pot accedir-se al establiment de una estació telegràfica a S. Carles de la Rápita, si l' Ajuntament de aquella població hi contribueix pecuniariament, y altre del Ajuntament de dita població en la que s' manifesta que «ls medis ab que compta no li permeten fer los gastos que li posan per condició, la Junta acordà de maniar al Govern que en los vinents pressupostos del Estat, se consigni la cantitat necessaria per a l' personal y l' material de la instalació solicitada.

De la secretaria dels Jocs Florals de Barcelona, ns comunican qu' enguany s' han rebut dues centas una composicions, lo que demostra palesament que no ha minyat l' entusiasme per la patria, malgrat los esforços y dolentes intencions dels que a expensas de la patria dels altres volen engrandir la seva.

¿Quina s' en pensaran pera desbaratar festa tan galana?

Contra la reforma del Notariat

ab tots los elements autonomistas de Catalunya, ha organitzat un gran meeting de protesta contra l' Decret de reforma del Notariat, que tindrà lloc lo diumenge dia 29 del corrent, a les 10 del matí, al Teatre del Tívoli de Barcelona y en lo qual hi pendràn part distingits oradors autonomistas.

Per un error d' impremta en lo titol de les *Quaresmals* de nosre estimat col·laborador en Ricard Mir, aparegué en nostra edició de diumenge passat lo nom de *catalanisme* en lloc de *catolicisme*, quina equivocació degueren subsanar nostres llegidors.

La situació del mercat d' olis es bastant satisfactoria, donada la fermesa ab que se sostenen los preus en les principals plassas, degut en part a l' activitat que en la demanda s' nota y a la escassetat d' arribades que s' farà.

L' exportació, durant lo passat any, fou molt important, havent alcansat un valor total de 57.910.098 pesetas (en contra de 10.803.219 en 1901), de les que 40.269.067 pesetas corresponen a la regió del Mitjdia y 19.363.417 a la de Llevant. Tal augment en la exportació es sens dubte degut a les malas cullitas que han tingut França y Itàlia, en quins païssos habem exportat la principal cantitat de nostre oli.

La majoria de Cambres de comers d' Espanya están disposadas a enviar a Madrid delegats especials, pera que protestin devant lo Gover del projecte del sindicat sucer.

Tortosa: Imp. Foguet, P. Hospital

— 44 —

— tiene Tortosa bien fundada su antiguedad: aun que los que dicen aberla fundado Tubal difieren en 267 años de los que aqua hacen fundación del Rey Brigo, porque los unos dicen que se fundó en el año 143, después del diluvio, y los otros en el de 410. Pareceme queda bien probada la antiguedad de la fundación desta Ciudad, y en quanto a esto baste y quedemos principio á la descripción del termino de Tortosa en el capitulo siguiente.

que han recopilado las Coronicas de Cataluña, y otros. Y aunque en el llegar á la boca del río, y en la fundación de un lugar á la entrada del, digan verdad, no creo la dizen en que sea Amposta. La razón es: porque segun los Autores dichos, la primera población que Tubal hizo allí, fué grande, y era razón y fuerza que assi lo fuese para recoger, y alojar las muchas Compañías que Tubal traía, y en Amposta no vemos rastro alguno, ni vestigio que aya sido mayor que lo es agora, ni el fundamento y assiento adonde agora está es tal, que diese motivo, y obligasse á Tubal de hacer allí gran población. Mas, que Tubal siendo discreto y sabio, y de mucha experiencia no haria la población tan cerca de la Mar, por recelo de alguna venida de enemigos; y otros infinitos peligros que la vecindad del mar, si es mucha, trae consigo: Empero hariala mas arriba orilla del río, de tal manera que por una parte quitasse el peligro, y por otra no perdiese el comercio de la Mar, para el provecho de sus Compañías, y dessa manera pudiesse tener el un pie en la Mar, y el otro en la tierra: de donde si assi es como lo es; que el Pueblo primero que Tubal edificó (según los Autores escriben) era capaz, y grande, no seria Amposta, por las razones dichas: Y pues no se halla otro Pueblo antiguo en toda esta ribera desde aqui al Mar, sino este de Tortosa, es de creer que este será el que edificó Tubal en la entrada del río Hebro. Y pues no distaba de la boca del río entonces mas de una legua, bien se puede decir que estaba Tortosa en la entrada del río.

Otra razon ay muy eficaz para tener por verdadera esta opinion; y es, que antiguamente Tortosa tenia por armas una Nave, llenas las velas; y esto se muestra claramente por unas Medallas, que se hallaron antiquissimas, en donde está escrito el nombre de Tortosa, con la figura de una Nave que con velas hinchadas y llenas navega: Y es creer que Tortosa tomó al tiempo de su edificación armas de Nave con velas hinchadas, para denotar por la Nave la navegación de su fundador y poblador Tubal, y por las velas llenas la prosperidad y bonanza della, las cuales armas ya las hacia esta Ciudad llamándose Ibera. De modo que por to-

MORESO
Gran botiga de caisat
de totes classes
SABATES Y BOTINES D' IVERN
Confecció esmerada per als que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866.
PREUS FIXOS VENTES AL CONTAT.

PLASSA DE LA SEU Y ARCH DEL ROMEU
TORTOSA

Llibreria fundada l' any XVIII

Francesch Mestre
TORTOSA

PUBLICACIONS CATALANES:

Bresser de Mossen Jascinto Verdaguer
Tomàs A. Rigual
La Santa Missa — llanç i català — pasta 1 peseta
Lo català devot — nou devocionari — pasta i peseta
Los set diumenges de San Josep — pasta i peseta
rústica 50 peseta
Doctrina cristiana — cartonet o 50 peseta

DEPOSIT DE PAPERS, CROMOS Y ESTAMPES

A. OLIVERES

NETJE

Ex-alumne del Hospital de París

Ex-ajudant de la Clínica de malalties dels ulls del

Dr. Galezowski.

CONSULTA DE M. A. Oliveres

TORTOSA

Sin empleo de capital, buena ganan-

cia diaria; se obtiene escribiendo a G.

A. B.—Casella Postale, N. 196 Milán
(Italia).

ARTHUR MESTRE

GRAN SURTIT DE PETRACES, PARAGUYES, PIPES, PARASOL, BASTONS, COLLIS, PUNYS, MITJES, MITJONS, JUGUETS, PUNTILLES, BRODATS, Perfumeria, Acordeóns, Objectes per regalos, tota classe d'articles per barbers.

Carrés d' En Carbó 11 y 13 y Pescadors 1.
TORTOSA.

Droguería, Perfumería, Ultramarinos, Combustibles y Colmado

Vda. de F. Canivell y Sala
Angel, 6 y 8.—TORTOSA

Complert surtit en

Pastes pera sopa illegítimes de * Sucres

Mallorca. Cafés

Conserve de totes classes

Abadeijo 1. coa foradada

Manteques

Formatjes

Embutits

Fiambrés

Articles fotografichs

Products químichs

Aigües minerals

Especificichs nacionals y estran-

gers

Colors y barnisos

Broches y pinsells

Barnis mineral

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Consultor especialista de les malalties de la

Gola, Nas y Orelles

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Barcelonès

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui

moderna en locur de Tarragona 44

Montat abanegle de la ciutat avui